

ILLUSTRASJONSTO: RAOU REZIAN/SCIENCEFANTASY/STOCKPHOTO

"Oh Lord, won't you buy me a Mercedes Benz?"

Janis Joplin ønsket seg engang en Mercedes, men hadde ikke råd. Kanskje Gud kunne hjelpe?

Utposten nr. 6, 2016 omhandler fastlegeordningen etter 15 års erfaring. Etter noe lesing fikk vi assosiasjoner til Joplins berømte sang fra 60-tallet.

Fastlegeordningen er en offentlig helsereform som har vært svært vellykket, målt ut fra befolkningens vurdering. Av offentlige tjenestetilbud er det kun bibliotekene og Vinmonopolet som er omtrent like populære. Fastlegene gjør altså en god jobb sett med befolkningens øyne. Fastelegeordningen er imidlertid spådd å kollapse innen få år.

Mange av *Utpostens* innlegg om fastlegeordningen enes om behovet for styrking av ordningen for at den skal overleve. De er skrevet av erfarne kollegaer. De aller fleste understreker at det må tilføres ressurser i form av flere fastleger og ulike økonomiske virkemidler for å skape levelige rammebetingelser fremover.

Dagens fastleger har over tid erfart økende forventninger og arbeidsmengde. Mange har redusert listene, og dermed inntjeningen. Andre forteller at de sitter utover ettermiddagen og gjør ferdig dagens oppgaver – mye av dette som ubetalt overtid. Gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid for fastlegene er nå ca. 45 timer, i tillegg kommer legevakt. Fastleger flest har også dårligere trygde- og sykepengerettigheter enn kollegaer på sykehus og befolkningen ellers. Dette er lite fristende lokkemidler for våre kommende, stort sett kvinnelige kol-

legaer, som nå er i betydelig flertall blant studentene.

Flere kvinnelige fastleger har offentlig fortalt om hvorfor de har sluttet eller vurderer å slutte som fastleger. En av dem er Ane Emaus, fastlege under spesialisering i Alta, som gav sin versjon i innlegget *Fastlegeordningen – endringer haster!* under NSDM sin jubileumsmarkering av fastlegeordningen tidlig i høst.

Det er derfor bekymringsfullt å lese innlegget *15 år med fastlegeordningen. Hva nå?* som er skrevet av myndighetsrepresentanten Petter Øgar, ekspedisjonssjef i Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Øgar var i denne stillingen også da regjeringens opprinnelige fastlegeforskrift ble utarbeidet i 2011–12. Dette forslaget hadde alvorlige svakheter og ble avvist av fastlegene, Legeforeningen og til slutt også av regjeringen. Øgar forventer nå at «fastlegen er min viktigste garantist og vaktbikkje for at jeg får en helhetlig og koordinert behandling i en tiltagende spesialisert og fragmentert tjenesteverden».

For å få til dette er det tydeligvis behov for mange nye reformer og endringer i ordningen, blant annet mer styring av fastlegene. Hvis det er slik, gjenstår det å forklare befolkningens mangeårige tilfredshet med fastlegeordningen. Videre synes innlegget fritt for innsikt om at fastlegeordningen trenger flere ressurser – et avgjørende poeng som andre bidragsytere peker på. For oss ser det ut til at HOD – i likhet med Janis Joplin – ønsker seg en ny Mercedes, men er kun villig til å betale for en 15 år gammel Folkevogn. Med sin nåværende kunn-

skapshåndtering og analyse er det i beste fall en gammel folkevogn HOD vil få. Standarden vil da bli nokså ulik forventningene, og bilen vil ikke vare lenge.

Myndighetenes manglende innsikt i fastlegeordningens utfordringer bekreftes også i Gisle Roksund sitt virkelighetsnære innlegg. Der skriver han: «På politisk hold er det ingen forståelse av at fastlegene strever... (personlig meddelelse)».

Spådommen om fastlegeordningens kollaps står derfor til troende. Det vil i så fall ikke bare true befolkningens behov for primærlegetjenester, men også true spesialisthelsetjenesten og sykehusene. Uten en faglig velfungerende fastlegeordning vil de oppleve en tsunami av uprioriterte pasienter som ellers – og til nå – har fått sine helsehjelpbehov dekket hos fastlegen. Det vil få uante konsekvenser for hele den offentlige helsetjenestens evne til å håndtere befolkningens behov og forventninger. Behovet for helprivate helsetjenester vil trolig gå til værs, og mange dyktige fagfolk vil søke seg dit. De tause vinnerne med god råd vil dermed fortsatt få gode helsetjenester. Resten – den store majoritet – vil måtte ta til takke med konsekvensene av myndighetenes inkompetente helseplanlegging og restene av dagens felles og solidariske offentlige helsetjeneste.

Departementet utviser en strategi som minner mest om den til Janis Joplin – som det til slutt gikk svært dårlig med.

Kanskje er det for sent også for dagens fastlegeordning?

ARNULF HEIMDAL OG IVAR THOMSEN